

BIBLIOGRAFIA PRAC ARCHEOICHTIOLOGICZNYCH

- 1964 *Szczątki ryb z grodziska (stan. I) w Objezierzu, pow. Oborniki*, „Fontes Archaeologici Posnanienses”, vol. XV, s. 190.
- 1967 *Szczątki ryb z miejscowości Szeligi, pow. Płock*, (w:) W. Szymański, *Szeligi pod Płockiem na początku wczesnego średniowiecza. Zespół osadniczy z VI–VII w.*, Wrocław, Warszawa, Kraków, s. 360.
- 1969 *Szczątki ryb w materiale wykopaliskowym grodu i osady podgrodowej w Drohiczyńcu pow. Siemiatycze*, „Materiały Wczesnośredniowieczne”, t. 6, s. 237–239.
- 1975a *Pozostałości ichtiologiczne z grodziska wklęsłego w Bninie, pow. śremski*, (w:) *Materiały do studiów nad osadnictwem bnińskim. Grodzisko wklęsłe* (red. J. Żak), Poznań, s. 199–200.
- 1975b *Szczątki ryb z wczesnośredniowiecznego grodziska w Ujściu powiat Chodzież*, „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”, 76, Archeozoologia 1, s. 93–94.
- 1979a *Szczątki ryb z podgrodzia w Bninie*, (w:) *Materiały do studiów nad osadnictwem bnińskim. Podgrodzie* (red. J. Żak J.), Warszawa. Poznań, s. 305–307.
- 1979b *Szczątki ryb*, (w:) *Zaplecze gospodarcze konwentu OO. Franciszkanów w Inowrocławiu od połowy XIII w. do połowy XV w.* (red. A. Cofta-Broniewska), Poznań, s. 176–177.
- 1980 *Szczątki ryb z grodziska nad jeziorami Szczytno i Charzykowskim*, „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”, 121, Archeozoologia 6, s. 3–6.
- 1985 *Szczątki ryb z osady mezolityczno-neolitycznej w Dąbkach koto Darłowa*, „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”, 164, Archeozoologia 10, s. 3–6.
- 1988 *Wyniki ekspertyzy ichtiologicznej niektórych zabytków z cmentarzyska kultury łużyckiej w Laskach*, (w:) T. Malinowski, *Laski. Materiały z cmentarzyska kultury łużyckiej*, cz. 1, Słupsk, s. 71.
- 1990 *Szczątki ryb z wykopalisk Opactwa Benedyktynów w Lubiniu, woj. leszczyńskie*, „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”, 221, Archeozoologia 15, s. 3–8.
- 1991 *Szczątki ryb z zamku krzyżackiego w Małej Nieszawce (woj. toruńskie)*, „Roczniki Akademii Rolniczej w Poznaniu”, 227, Archeozoologia 16, s. 3–5.
- 1993 *Szczątki ryb ze stanowiska Żmigród w Sandomierzu*, (w:) *Sandomierz. Badania 1969–1973*, t. 1 (red. S. Tabaczyński), Warszawa, s. 378.
- [wspólnie z:] Makowiecki D.
- 1995 *Fish Skeletal Remains from Excavations at Novae (1988, 1990, 1993)*, „Archeologia”, 46, s. 52–53.

Daniel Makowiecki

Dr ERIKA NAGEL
(31.12.1943 – 24.07.1999)

24 lipca 1999 roku zmarła w Szwerinie po ciężkiej, dziesięcioletniej chorobie, dr Erika Nagel, była pracownica Museum für Ur- und Frühgeschichte w Szwerinie oraz wieloletni redaktor czasopisma „Jahrbuch für Bodendenkmalpflege in Mecklenburg(-Vorpommern)” i licznych innych publikacji archeologicznych.

Erika Nagel urodziła się w Ludwigslust (Meklemburgia) jako ósme dziecko rodziny Beltzów. Po wojnie jej rodzice osiedli w wsi Rastow w Meklemburgii. Już w czasach szkolnych Erika współpracowała z ówczesnym dyrektorem Muzeum w Szwerinie – drem Ewaldem Schuldem, który po zdaniu przez nią matury zatrudnił ją na dwa lata jako praktykantkę. Dzięki temu uzyskała ona możliwość podjęcia studiów na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie. Zachowała jednocześnie status pracownika Muzeum.

W 1964 roku Erika Beltz ukończyła studia na podstawie pracy dyplomowej o kulturze grobów jednostkowych w północnej części NRD. Po powrocie do Szwerina objęła kierownictwo biblioteki muzealnej oraz redakcję miejscowych wydawnictw. Prowadziła także liczne, choć zakrojone na niewielką skalę, prace wykopaliskowe w ramach kierowanego przez Ewalda Schulda

programu badań meklemburskich grobowców megalitycznych. W międzyczasie wyszła za mąż za geologa Detleva Nagela i została matką dwóch córek. W 1984 roku uzyskała doktorat na podstawie pracy „Kultura amfor kulistych w północnej części NRD”, opublikowanej w 1985 roku. Opublikowała też szereg opracowań, głównie materiałowych, w czasopismach niemieckich i materiałach kongresowych krajowych i zagranicznych, w tym także polskich.

Po zjednoczeniu Niemiec dr Erika Nagel została zatrudniona w nowo powstałym urzędzie konserwatorskim (Landesamt f. Bodendenkmalpflege Mecklenburg-Vorpommern), zajmując się w dalszym ciągu głównie pracami redakcyjnymi. Gdy choroba uniemożliwiła jej wypełnianie obowiązków w pełnym wymiarze, odeszła na rentę. Niemal do końca życia jednak wykonywała różne prace redakcyjne oraz porządkowała znane sobie zbiory muzealne, nie tracąc kontaktu ze środowiskiem archeologicznym i uczestnicząc w miarę sił i możliwości w życiu naukowym. Zdając sobie doskonale sprawę ze swego stanu zdrowia, miała ambicję pozostawienia po sobie wszystkich spraw uporządkowanych i zadbania o to, by rozpoczęte przez nią prace mogły być kontynuowane bez zakłóceń.

Dr Erika Nagel była blisko związana ze środowiskiem polskich archeologów. Szczególnie dobrze znana była w gronie specjalistów z zakresu młodszej epoki kamienia. Wielu z nas zawdzięcza jej możliwość pełnego wglądu w zbiory muzeów meklemburskich. Ułatwiała kwerendę archiwalną, nawiązywanie kontaktów naukowych, publikowanie w czasopismach niemieckich, z wielkim oddaniem dokonując opracowań redakcyjnych niemieckojęzycznych tekstów polskich kolegów, co niejednokrotnie, z uwagi na nie najlepszą jakość dostarczanych przez nas tłumaczeń, bywało bardzo niewdzięcznym zajęciem. Dzięki niej zawiązała się nieformalna międzynarodowa grupa badaczy neolitu okołołabałyckiego, odbywająca regularne spotkania warsztatowe, w trakcie których oprócz wymiany doświadczeń i poglądów studio-

a także mieliśmy możliwość zobaczenia wielu ważnych poznawczo stanowisk neolitycznych tego obszaru. Organizując te warsztaty w okresie NRD narażała się dr Nagel na poważne kłopoty, ryzykując karierę zawodową własną i swego męża. Wielokrotnie też angażowała w te przedsięwzięcia własne, skromne przecież, środki finansowe.

Dr Erika Nagel była regularnym, czynnym uczestnikiem wszystkich liczących się konferencji naukowych dotyczących neolitu Polski zachodniej i północnej, służąc nawet pomocą w organizacji niektórych odbywających się w Polsce sesji międzynarodowych. Była m.in. *de facto* współredaktorem dwutomowej publikacji materiałów z konferencji „Die Trichterbecherkultur”, która odbyła się w 1988 roku w Dymaczewie koło Poznania. Pracę tę wykonała społecznie, poświęcając swój urlop i nie zgadzając się nawet na umieszczenie jej nazwiska w notce redakcyjnej. Dopiero teraz mam okazję publicznie wyrazić jej za to uznanie i wdzięczność.

Dr Erika Nagel była uznanym specjalistą w zakresie neolitu północnoniemieckiego. Szczególnie bliska jej była problematyka kultury amfor kulistych, a jej prace z tego zakresu są często cytowane. Z racji swych obowiązków redakcyjnych posiadała dobrą orientację także i w innych dziedzinach archeologii niemieckiej. Była wysoko kwalifikowanym, jednym z najlepszych redaktorów tekstów archeologicznych. Była także wiernym, oddanym przyjacielem, głęboko współczującym, zawsze na pierwszym miejscu stawiającym potrzeby innych, zawsze gotowym do pomocy. Była bardzo dobrą żoną i matką, starając się w wychowaniu córek w miarę możliwości niwelować negatywne skutki państwowego systemu wychowawczego. Swoją chorobę znosiła z podziwu godnym samozaparciem i odwagą. Nie ukrywała swojego stanu, ale nie dopuszczała do traktowania jej z tego powodu w sposób specjalny. Walcząc do końca z postępującą słabością starała się w miarę normalnie żyć, nie być nikomu ciężarem, nie pokazywać, jak jej ciężko. Była ogromnie wdzięczna Rodzinie, trwającej przy niej w najtrudniejszych chwilach i głównie o nią się troszczyła. Odchodziła zostawiwszy wszystkie sprawy uregulowane, pogodzona z sobą i światem. Swoją postawą wzbudzała wielki, powszechny szacunek.

Będzie nam Jej bardzo brakowało i na zawsze pozostanie w pamięci wszystkich, którzy Ją kiedykolwiek spotkali.

Dobrochna Jankowska

JUBILEUSZ 45-LECIA PRACY NAUKOWEJ PROFESOR ZOFII HILCZER-KURNATOWSKIEJ

W 1998 roku polskie środowisko archeologiczne obchodziło jubileusz 45-lecia pracy naukowej prof. dr hab. Zofii Hilczer-Kurnatowskiej. Uroczystość ta odbyła się na Ostrowie Lednickim dnia 4 czerwca 1998 r. i była połączona z sesją zorganizowaną przy pomocy Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy przez poznański Oddział Stowarzyszenia Naukowego Archeologów Polskich, którego Jubilatka jest współzałożycielką i animatorką. W tym uroczystym spotkaniu wzięli udział licznie przybyli z całej Polski przyjaciele, koledzy i uczniowie Pani Profesor; zaszczycił ją także swą obecnością biskup pomocniczy Archidiecezji Poznańskiej – ks. prof. dr hab. Marek Jędraszewski i opat klasztoru OO. Benedyktynów z Lubinia Wielkopolskiego – ojciec Kornel Filipowicz.

Obrady sesji pt. „Archeologia wielkopolska. Osiągnięcia i problemy ochrony zabytków” otworzył dyrektor Muzeum Pierwszych Piastów – mgr Andrzej Kaszubkiewicz. Przedmiotem